

NR 165/2014

**OPINIE O BŁĘDACH MEDYCZNYCH
I ZAUFANIU DO LEKARZY**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

BŁĘDY MEDYCZNE

Raport 2014

X 33%

33% Polaków deklaruje, że doświadczyło błędów medycznych

15%

15% badanych deklaruje, że ofiarą błędów medycznych padły ich dzieci

78%

78% Polaków ma zaufanie do lekarzy, u których się leczą

30%

30% często lub zawsze szuka informacji o zdiagnozowanej chorobie i zaleconym leczeniu w internecie, książkach czy czasopiśmie

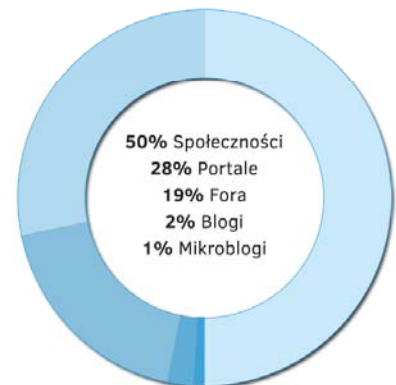
19%

19% często lub zawsze po konsultacji z lekarzem stara się uzyskać opinię od innego lekarza

LICZBA PUBLIKACJI W OKRESIE 8-15 X 2014

TYPY MEDIÓW

Wprawdzie znaczna grupa respondentów zetknęła się w swoim otoczeniu z błędami medycznymi, co trzeci deklaruje, że sam ich doświadczył, a większości zdarza się zasięgać dodatkowej opinii u innego lekarza i szukać informacji o chorobach i leczeniu w różnych źródłach, to jednak zdecydowana większość ankietowanych ufa swoim lekarzom. Jednocześnie ogromna większość wyraża pozytywne opinie na temat jakości pracy personelu medycznego, z którym miała styczność, twierdząc, że pracownicy służby zdrowia popełniali błędy bardzo rzadko bądź nigdy.

Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

Po kilkunastu latach przerwy powróciliśmy w naszych badaniach do problematyki błędów medycznych¹, kwestii związanych z nieprawidłowościami w leczeniu, zasięgnięciem dodatkowych opinii u innych lekarzy, a także szukaniem informacji o chorobach i leczeniu w różnych źródłach. Sprawdziliśmy także, jakim zaufaniem Polacy darzą lekarzy obecnie oraz jak oceniają jakość pracy personelu medycznego.

Na wstępie trzeba zaznaczyć, że rezultaty niniejszego sondażu dotyczące częstości doświadczania błędów medycznych należy traktować jako pewne przybliżenie ich rzeczywistej skali. Wyniki naszego badania obrazują raczej stan świadomości społecznej związanej z popełnianiem błędów medycznych. Opinie ankietowanych na ten temat obarczone są bowiem pewnymi błędami wynikającymi z kilku źródeł. Niektóre przypadki błędów, zaniedbań, uchybień medycznych są ewidentne, inne zaś nie. Część respondentów mogła niewłaściwie oceniać dane postępowanie medyczne, np. z powodu niedostatecznej bądź fragmentarycznej wiedzy. Z kolei inni badani mogli być nieświadomi nieprawidłowości w ich leczeniu, choć padli ich ofiarą.

Warto podkreślić, że w porównaniu z rokiem 2001, gdy pytaliśmy o te kwestie, opinie na temat funkcjonowania służby zdrowia uległy niewielkiemu pogorszeniu², jednocześnie znacząco wzrósł odsetek Polaków korzystających regularnie z internetu³, stwarzającego całkiem nowe możliwości w zakresie zdobywania i wymiany informacji na tematy medyczne. Czy ten szerszy dostęp do informacji sprawił, że pacjenci są bardziej świadomi błędów, zaniedbań i uchybień lekarskich oraz różnych nieprawidłowości w podejmowanym leczeniu?

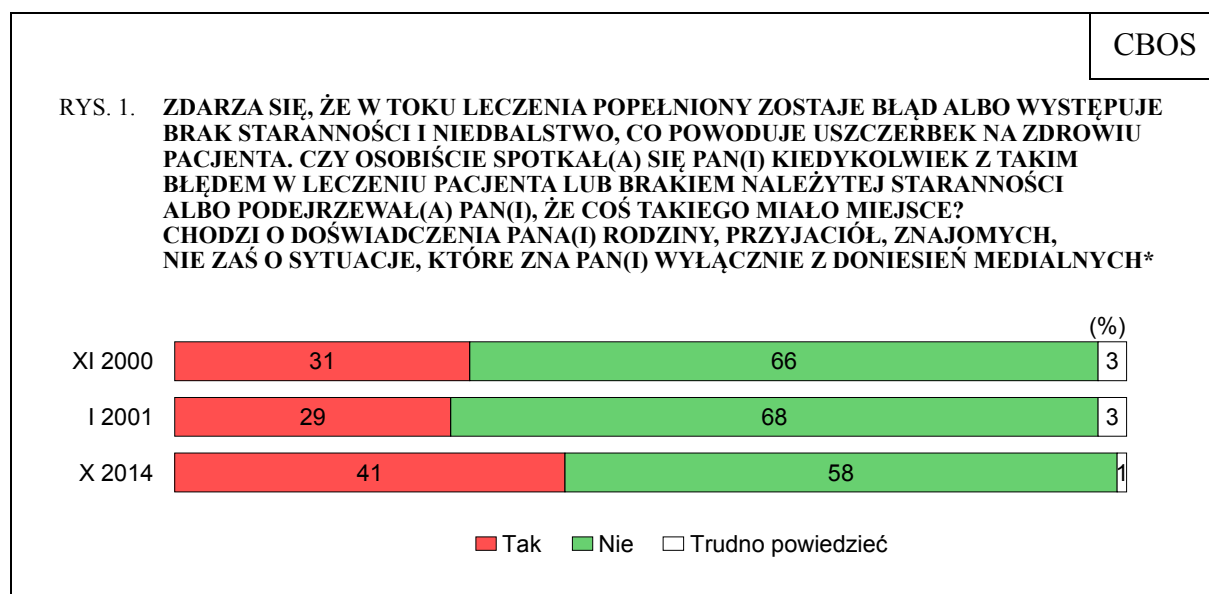
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (126), 10–13 listopada 2000 roku, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1094). Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (128), 5–8 stycznia 2001 roku, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1069). Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (293) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 9–15 października 2014 roku na liczącej 919 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski. Komunikat powstał we współpracy z firmą Newspoint. Rozdział „Internet o błędach medycznych” opracowała Aleksandra Rusin na podstawie danych pochodzących z systemu Newspoint monitorującego prawie 6 tys. portali polskich i prawie 100 tys. zagranicznych. Analizę przeprowadzono w okresie 8–15 października 2014. Słowa kluczowe wykorzystane w analizie: błąd medyczny, błędna diagnoza, zaufanie do lekarzy, pomyłka lekarza, błąd w sztuce lekarskiej, błąd lekarza.

² Zob. komunikat CBOS „Opinie o funkcjonowaniu systemu opieki zdrowotnej A.D. 2014”, lipiec 2014 (oprac. N. Hipsz).

³ Zob. komunikat CBOS „Internauci 2014”, czerwiec 2014 (oprac. M. Feliksiak).

BŁĘDY MEDYCZNE – OSOBISTE DOŚWIADCZENIA I OPINIE NA TEMAT SKALI TEGO ZJAWISKA

Wprawdzie większość badanych (58%) w swoim bezpośrednim otoczeniu nie zetknęła się z przypadkiem błędu w leczeniu, niedbalstwem lub brakiem należytej staranności, którego następstwem był uszczerbek na zdrowiu pacjenta, jednak znacząca grupa respondentów – dwie piąte (41%) zadeklarowała, że spotkała się z taką sytuacją.

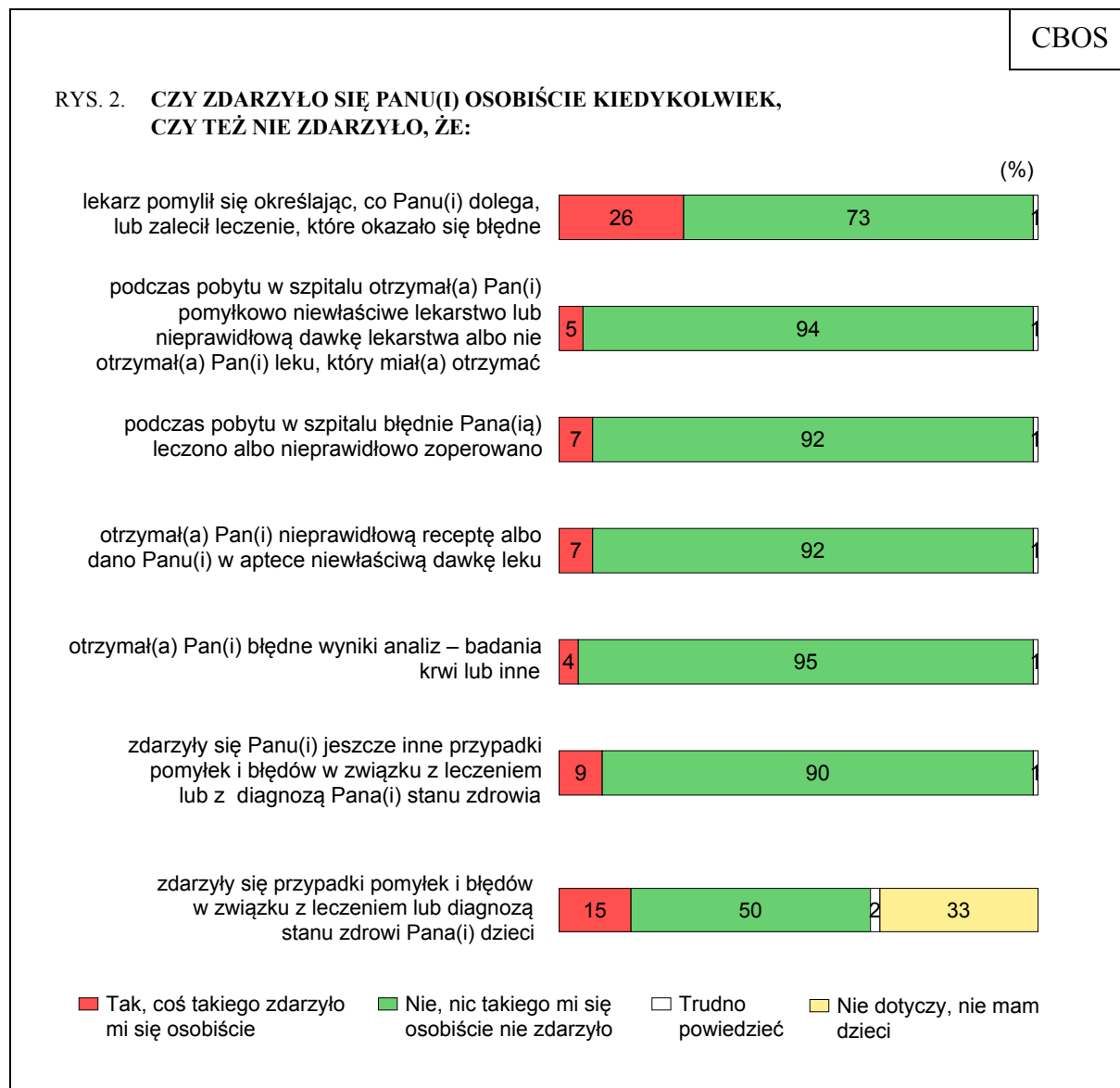

* Ostatnie zdanie: „Chodzi o doświadczenia Pana(i) rodziny, przyjaciół, znajomych, nie zaś o sytuacje, które zna Pan(i) wyłącznie z doniesień medialnych” zostało dodane w roku 2014.

Błędy medyczne w swoim otoczeniu częściej dostrzegali badani lepiej wykształceni, mieszkający w większych miejscowościach. Mniej więcej połowa respondentów z wyższym wykształceniem (51%) oraz mieszkańców największych, ponadpółmilionowych miast (48%) deklaruje, że oni bądź ich bliscy lub znajomi padli ofiarą błędu medycznego. Również ponadprzeciętnie często o takich sytuacjach mówią najmłodszy badani w wieku 18–24 lata (53%) oraz niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (52%).

Zapytaliśmy również, czy ankietowani osobiście doświadczyli konkretnych typów błędów medycznych. Co czwarty zadeklarował (26%), że zdarzyło mu się, iż lekarz postawił złą diagnozę bądź zalecił leczenie, które okazało się błędne. Co czternasty (7%) badany stwierdził, że podczas pobytu w szpitalu źle go leczono lub nieprawidłowo zoperowano, a co dwudziesty (5%) – że podczas leczenia szpitalnego otrzymał nieodpowiednie lekarstwo lub niewłaściwą jego dawkę, bądź nie otrzymał leku, który powinien być dostać. Mniej niż co dziesiąty respondent (7%) zadeklarował, że otrzymał nieprawidłową receptę albo że wydano

mu w aptece niewłaściwą dawkę leku. Stosunkowo niewielu (4%) wspomniało o otrzymaniu błędnych wyników analiz – np. badań krwi, zaś co jedenasty (9%) o jeszcze innego typu błędach medycznych.

Co siódmy ankietowany (15%) – czyli mniej więcej co czwarty rodzic (23%) – zadeklarował, że zdarzały się pomyłki i błędy w związku z diagnozą stanu zdrowia i leczeniem jego dzieci. W sumie co trzeci ankietowany (33%) stwierdził, że padł ofiarą przynajmniej jednego spośród wymienionych w ankiecie błędów medycznych, a gdy uwzględnimy także pomyłki w diagnozowaniu i leczeniu dzieci, to odsetek ten wynosi 39%.

Z analiz wielozmiennowych⁴ wynika, że dostrzeganie błędów medycznych związane jest przede wszystkim z wykształceniem – im wyższy poziom wykształcenia, tym częściej wyrażane jest przekonanie, że padło się ofiarą błędu medycznego. Poza wykształceniem, pewną rolę w tym kontekście odgrywa wiek, wielkość miejscowości zamieszkania, a także sytuacja materialna. Częściej niż pozostali o tym, że padli ofiarą błędów medycznych, mówili badani niezadowoleni z własnej sytuacji materialnej (45%), mieszkańcy dużych (tj. powyżej 100 tys. mieszkańców – 43%) i największych (tj. powyżej 500 tys. mieszkańców – 51%) miast, a także respondenci w wieku 25–34 lata (42%). Zauważyć również można, iż ankietowani, którzy doświadczyli błędów medycznych, częściej niż inni korzystali z porad medycznych w ciągu ostatniego roku (średnie liczby wizyt odpowiednio: 6 i 4). Częstość kontaktów ze służbą zdrowia można w tym przypadku traktować jako pewien wskaźnik stanu zdrowia respondentów.

Tabela 1

Wykształcenie	Doświadczenie błędów medycznych*	
	Tak	Nie
	w procentach	
Podstawowe / gimnazjalne	19	81
Zasadnicze zawodowe	27	73
Średnie	35	65
Wyższe	47	53

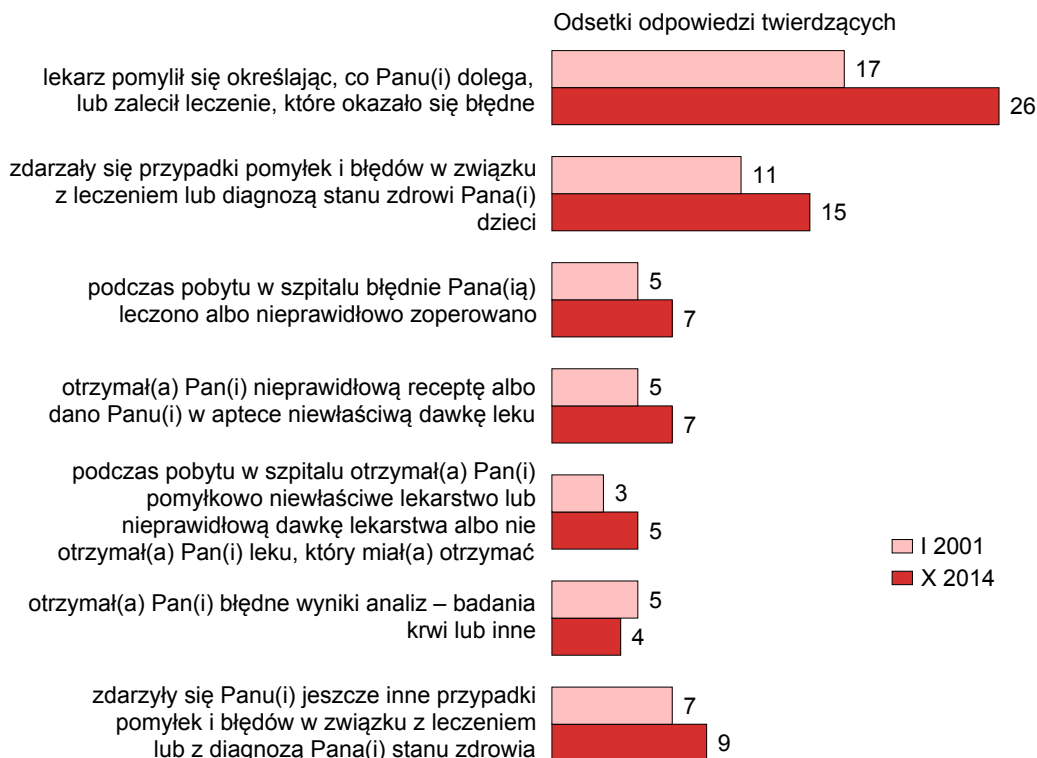
* Na podstawie odpowiedzi na pytania o doświadczenie różnego rodzaju błędów stworzona została nowa zmienna *Doświadczenie błędów medycznych* przyjmująca wartość *Tak*, gdy respondent doświadczył przynajmniej jednego rodzaju błędu (w przeciwnym wypadku wartość *Nie*).

Podobnie jak w przypadku błędów doświadczanych osobiście, dostrzeganie błędów w leczeniu i diagnozowaniu dzieci również najbardziej związane jest z wykształceniem – im lepiej wykształceni rodzice, tym częściej deklarują, że takie sytuacje miały miejsce. Również częściej niż pozostali o tego typu przypadkach mówią mieszkańcy dużych i największych miast (odpowiednio: 33% i 32% mających dzieci) oraz ankietowani w wieku 25–34 lata (40% mających dzieci).

Obecnie częściej niż przed trzynastoma laty badani deklarują, że padli ofiarą różnego rodzaju błędów medycznych. W roku 2001 co czwarty respondent (25%) twierdził, że doświadczył zaniedbań i błędów medycznych, natomiast obecnie co trzeci formułuje taką opinię (33%). Wzrósł także nieco odsetek respondentów dostrzegających pomyłki i błędy podczas diagnozowania i leczenia swoich dzieci (z 11% do 15%).

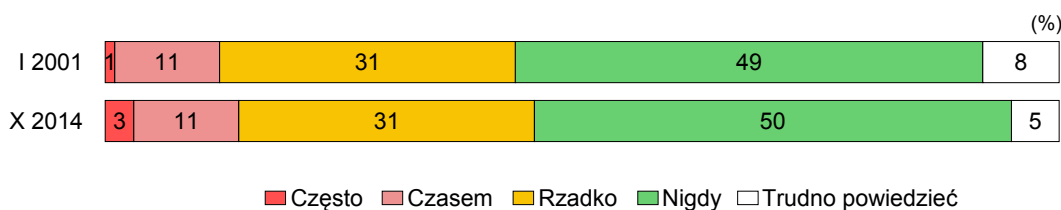
⁴ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

RYS. 3. CZY ZDARZYŁO SIĘ PANU(I) OSOBIŚCIE KIEDYKOLWIEK, CZY TEŻ NIE ZDARZYŁO, ŻE:

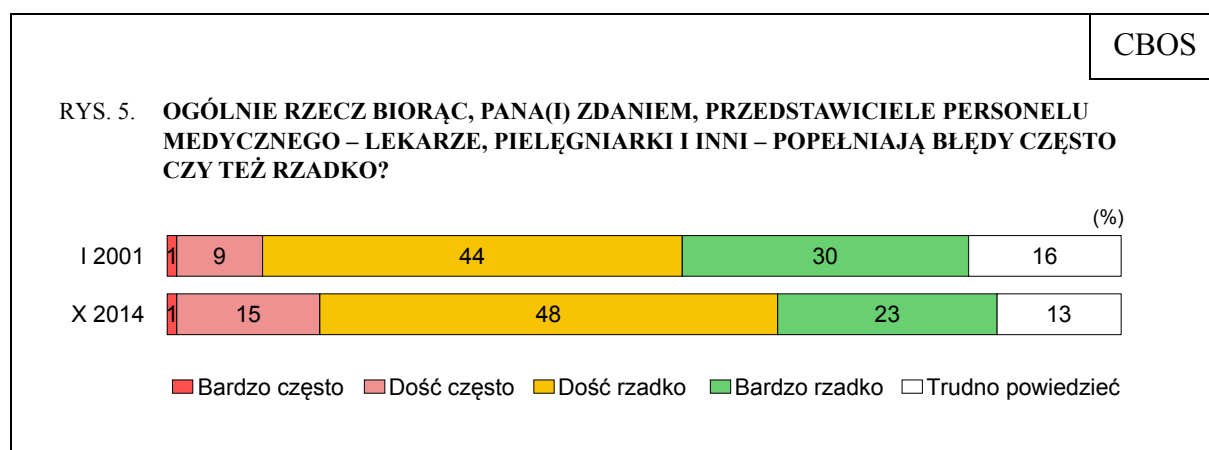
Ankietowanych zapytaliśmy także, jak często, ich zdaniem, lekarze i inny personel medyczny, z którym mieli do czynienia, popełniali błędy. Zdecydowana większość badanych jest zadowolona z pracy personelu medycznego, twierdząc, że zaniedbania i błędy zdarzały się bardzo rzadko (31%) bądź nigdy (50%). Co dziewiąty (11%) uważa, że tego rodzaju pomyłki i zaniedbania zdarzały się czasem, a jedynie bardzo nieliczni (3%) mówią o częstym występowaniu takich sytuacji. Opinie na ten temat zmieniły się w ciągu ostatnich trzynastu lat jedynie w niewielkim stopniu.

RYS. 4. OGÓLNIE RZECZ BIORĄC, JAK CZĘSTO, PANA(I) ZDANIEM, LEKARZE LUB INNY PERSONEL, Z KTÓRYM MIAŁ(A) PAN(I) STYCZNOŚĆ, MYLILI SIĘ CZY TEŻ POPEŁNIALI BŁĘDY BADAJĄC I LECZĄC PANA(IA)?

Niezależnie od własnych doświadczeń badanych, interesowały nas również ogólne opinie na temat skali popełniania błędów przez personel medyczny.

Zdecydowana większość respondentów (71%) uważa, że tego typu sytuacje zdarzają się rzadko, zaś co szósty (16%) jest przeciwnego zdania, twierdząc, że są one częste. Obecnie badani oceniają jakość pracy personelu medycznego trochę bardziej krytycznie niż przed trzynastoma laty. W porównaniu z rokiem 2001 wzrosło przekonanie, że popełnia on błędy często (o 6 punktów procentowych, do 16%), nieznacznie zaś zmalało przeświadczenie, że rzadko (o 3 punkty, do 71%).

Opinie na temat częstości popełniania błędów przez personel medyczny wyraźnie zależą od osobistych doświadczeń w tym zakresie. Badani, którzy sami doświadczyli błędów medycznych, oraz ci, którzy zetknęli się z takimi sytuacjami w swoim najbliższym otoczeniu, dużo krytyczniej oceniają jakość pracy personelu medycznego.

Tabela 2

Zdarza się, że w toku leczenia popełniony zostaje błąd albo występuje brak staranności i niedbalstwo, co powoduje uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Czy osobiście spotkał(a) się Pan(i) kiedykolwiek z takim błędem w leczeniu pacjenta lub brakiem należytej staranności albo podejrzewał(a) Pan(i), że coś takiego miało miejsce? Chodzi o doświadczenia Pana(i) rodziny, przyjaciół, znajomych, nie zaś o sytuacje, które zna Pan(i) wyłącznie z doniesień medialnych.	Ogólnie rzecz biorąc, jak często, Pana(i) zdaniem, lekarze lub inny personel medyczny, z którym miał Pan(i) styczność, mylili się czy też popełniali błędy badając i lecząc Pana(i)ą?		
	Często lub czasem	Rzadko	Nigdy
	w procentach		
Tak	25	44	31
Nie	7	24	69
Osobiste doświadczenie błędów medycznych			
Tak	33	54	13
Nie	6	21	73

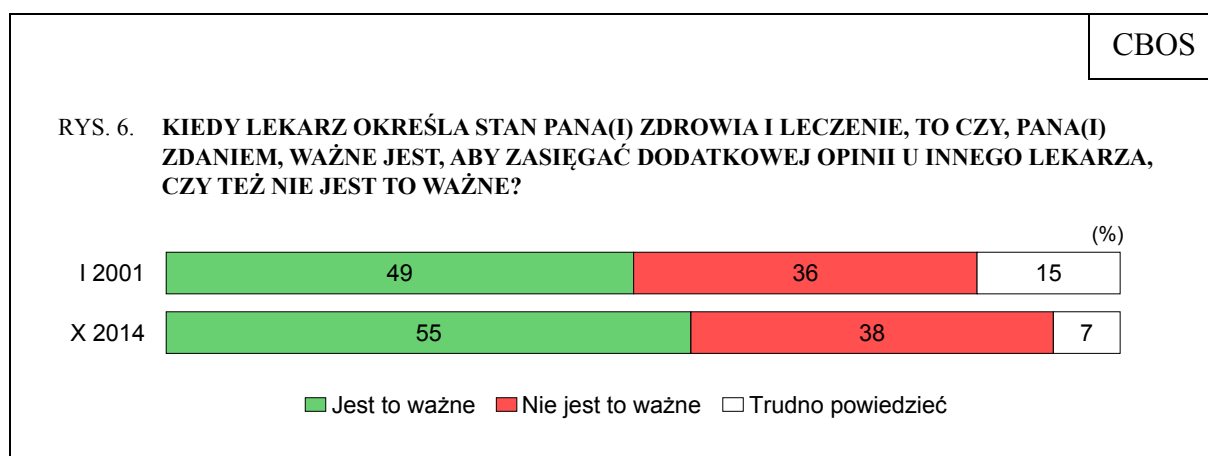
Tabela 3

Zdarza się, że w toku leczenia popełniony zostaje błąd albo występuje brak staranności i niedbalstwo, co powoduje uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Czy osobiście spotkał(a) się Pan(i) kiedykolwiek z takim błędem w leczeniu pacjenta lub brakiem należytej staranności albo podejrzewał(a) Pan(i), że coś takiego miało miejsce? Chodzi o doświadczenia Pana(i) rodziny, przyjaciół, znajomych, nie zaś o sytuacje, które zna Pan(i) wyłącznie z doniesień medialnych.	Czy, ogólnie rzecz biorąc, Pana(i) zdaniem, przedstawiciele personelu medycznego – lekarze, pielęgniarki i inni – popełniają błędy często czy też rzadko?	
	Często	Rzadko
	w procentach	
Tak	24	76
Nie	14	86
Osobiste doświadczenie błędów medycznych		
Tak	31	69
Nie	12	88

ZASIĘGANIE DODATKOWYCH OPINII I POSZUKIWANIE INFORMACJI

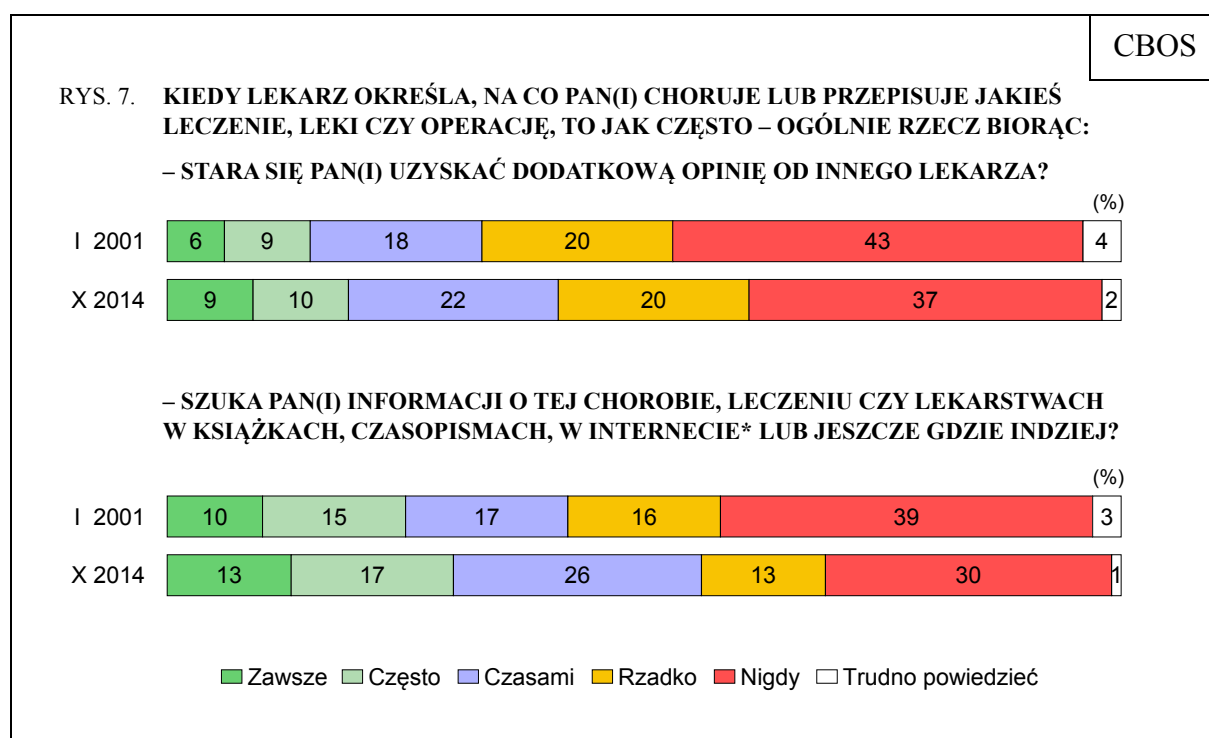
Spora grupa badanych uważa, że już kiedyś padła ofiarą błędów medycznych. Czy zatem Polacy w przypadku poważniejszych diagnoz starają się uzyskać dodatkową opinię u innego lekarza, czy szukają informacji o chorobie i leczeniu w innych źródłach?

Ponad połowa badanych (55%) za ważne uznaje zasięgnięcie dodatkowej opinii u innego lekarza, a mniej więcej co trzeci (36%) jest przeciwnego zdania. Zaznaczyć przy tym należy, że potrzebę zasięgnięcia dodatkowej opinii respondenci dostrzegają trochę częściej niż kilkanaście lat temu (wzrost z 49% do 55%), rzadziej zaś nie mają sprecyzowanego zdania na ten temat (spadek z 15% do 7%).

Poglądy na ten temat różnicuje wykształcenie, wiek, płeć, a także osobiste doświadczenia związane z błędami medycznych. Częściej o potrzebie dodatkowej konsultacji w sprawie zaleconego leczenia przekonani są badani lepiej wykształceni, którzy zetknęli się w swoim otoczeniu z błędami medycznym lub osobiście ich doświadczyli. Częściej taką potrzebę dostrzegają kobiety niż mężczyźni, a biorąc pod uwagę kryterium wieku – częściej respondenci w wieku 25–54 lata niż pozostali.

Większości badanych (61%) zdarza się – z różną częstotliwością – zasięgać dodatkowych opinii lekarskich. Stosunkowo niewielu robi to zawsze (9%) lub często (10%), natomiast większe grupy ankietowanych weryfikują lekarskie decyzje czasami (22%) bądź rzadko (20%). Blisko dwie piąte respondentów (37%) nigdy nie weryfikuje diagnoz i zaleconego sposobu leczenia u innych lekarzy. Częściej są to badani gorzej wykształceni, mieszkający w mniejszych miejscowościach, gorzej oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych, starsi, niekorzystający regularnie z internetu, a także ci, którzy nie doświadczyli błędów medycznych, ani nie zetknęli się z nimi w swoim najbliższym otoczeniu. Pewne znaczenie w tym kontekście odgrywa również częstość kontaktów ze służbą zdrowia, stanowiąca pewien wskaźnik stanu zdrowia ankietowanych. Respondenci, którzy nie konsultują diagnoz i sposobów leczenia u innych lekarzy, bądź robią to sporadycznie, w ciągu ostatniego roku z porad medycznych korzystali rzadziej niż pozostali.

* Internet został dodany w 2014 roku

Ponad dwie trzecie badanych (69%) informacji o chorobie i leczeniu szuka także w innych źródłach – internecie, książkach, czasopismach. Relatywnie niewielu robi to zawsze (13%), trochę więcej często (17%), zaś najwięcej czasami (26%). Trzech na dziesięciu (30%) ankietowanych nigdy nie szuka dodatkowych informacji na temat choroby i leczenia. Podobnie jak w przypadku zasięgnięcia dodatkowych opinii u innego lekarza, są to na ogół badani gorzej wykształceni, niekorzystający regularnie z internetu, mieszkający w mniejszych miejscowościach, starsi, niezadowoleni z własnych warunków materialnych, którzy sami ani nie doświadczyli błędów medycznych, ani się z nimi nie zetknęli w swoim najbliższym otoczeniu.

Generalnie można zauważyć pewną zależność: zasięgnięcie dodatkowych opinii, poszukiwanie informacji o chorobie czy leczeniu często idzie w parze z przekonaniem, że padło się ofiarą błędu medycznego. Można to interpretować na dwa sposoby. Z jednej strony ci, którzy weryfikują sposób leczenia, są tą problematyką zainteresowani i potrafią ocenić, czy postawiona diagnoza i wprowadzone leczenie są właściwe, z drugiej zaś – badani mający wątpliwości co do słuszności podjętego leczenia weryfikują je w innych źródłach.

Tabela 4

Zdarza się, że w toku leczenia popełniony zostaje błąd albo występuje brak staranności i niedbalstwo, co powoduje uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Czy osobiście spotkał(a) się Pan(i) kiedykolwiek z takim błędem w leczeniu pacjenta lub brakiem należytej staranności albo podejrzewał(a) Pan(i), że coś takiego miało miejsce? Chodzi o doświadczenia Pana(i) rodziny, przyjaciół, znajomych, nie zaś o sytuacje, które zna Pan(i) wyłącznie z doniesień medialnych.	Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki, czy operację, to jak często – ogólnie rzecz biorąc – stara się Pan(i) uzyskać dodatkową opinię od innego lekarza?				
	Zawsze lub często	Czasami	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Tak	30	25	19	25	1
Nie	11	20	21	46	2
Osobiste doświadczenie błędów medycznych					
Tak	34	24	18	23	1
Nie	12	21	21	44	2

Tabela 5

Zdarza się, że w toku leczenia popełniony zostaje błąd albo występuje brak staranności i niedbalstwo, co powoduje uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Czy osobiście spotkał(a) się Pan(i) kiedykolwiek z takim błędem w leczeniu pacjenta lub brakiem należytej staranności albo podejrzewał(a) Pan(i), że coś takiego miało miejsce? Chodzi o doświadczenia Pana(i) rodziny, przyjaciół, znajomych, nie zaś o sytuacje, które zna Pan(i) wyłącznie z doniesień medialnych.	Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki, czy operację, to jak często – ogólnie rzecz biorąc – szuka Pan(i) informacji o tej chorobie, leczeniu czy lekarstwach w książkach, czasopiśmie, w internecie lub jeszcze gdzie indziej?				
	Zawsze lub często	Czasami	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Tak	45	28	8	18	1
Nie	19	25	17	39	0
Osobiste doświadczenie błędów medycznych					
Tak	47	27	8	18	0
Nie	21	26	16	36	1

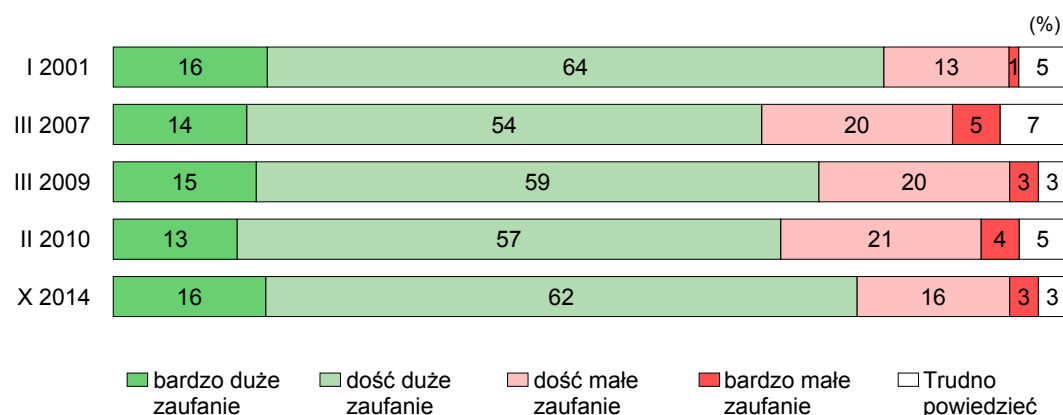
Podkreślić należy, że obecnie częściej niż w roku 2001 Polacy starają się zasięgać dodatkowych opinii u innych lekarzy, a także częściej szukają informacji o chorobach i sposobach leczenia w innych źródłach. W tym kontekście warto wspomnieć o ogromnym wzroście odsetka użytkowników internetu w analizowanym okresie⁵. W roku 2002 zaledwie 17% badanych korzystało z internetu, obecnie natomiast odsetek ten wynosi 63%, a internet – jak można przypuszczać – jest jednym z głównych źródeł pozyskiwania informacji medycznych.

ZAUFIANIE DO LEKARZY

Wprawdzie niemały odsetek badanych deklaruje, że doświadczył błędów medycznych, a większości ankietowanych zdarza się zasięgać dodatkowej opinii u innego lekarza i szukać informacji o chorobie i leczeniu w innych źródłach, to jednak zdecydowana większość respondentów (78%) ufa swoim lekarzom. Podkreślić przy tym należy, że jedynie co szósty respondent darzy ich bardzo dużym zaufaniem (16%). W porównaniu z pomiarami z lat 2007–2010 odnotowujemy pewien wzrost zaufania do lekarzy, natomiast w zestawieniu z rokiem 2001 – niewielki spadek zaufania do tej grupy zawodowej.

⁵ Zob. komunikat CBOS „Internauci 2014”, czerwiec 2014 (oprac. M. Feliksiak).

RYS. 8. CZY, OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC, MA PAN(I) ZAUFANIE DO LEKARZY, KTÓRYCH PORADY PAN(I) ZASIĘGA, CZY TEŻ U KTÓRYCH SIĘ PAN(I) LECZY? CZY MA PAN(I) DO LEKARZY:

Z analizy różnicowań społeczno-demograficznych wynika, że stosunkowo dużym zaufaniem darzą lekarzy najstarsi ankietowani (powyżej 65 roku życia) oraz respondenci w wieku 25–34 lata. Relatywnie krytyczni wobec tej grupy zawodowej są badani niezadowoleni z własnej sytuacji materialnej. Można również zauważyć, że respondenci lepiej wykształceni rzadziej darzą lekarzy bardzo dużym zaufaniem, częściej zaś umiarkowanym.

W istotny sposób na stosunek do lekarzy wpływają osobiste doświadczenia badanych. Bardziej krytyczne nastawienie charakteryzuje tych, którzy zetknęli się z przypadkiem błędu medycznego w swoim otoczeniu, sami mieli takie doświadczenia lub są przekonani, że personel medyczny często popełnia błędy, i – co z tym związane – weryfikują diagnozy lekarskie u innych specjalistów i w innych źródłach.

RYS. 9. ODSETKI BADANYCH DARZĄCYCH LEKARZY DUŻYM ZAUFANIEM

Zdarza się, że w toku leczenia popełniony zostaje błąd albo występuje brak staranności i niedbalstwo, co powoduje uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Czy osobiście spotkał(a) się Pan(i) kiedykolwiek z takim błędem w leczeniu pacjenta lub brakiem należytej staranności albo podejrzewał(a) Pan(i), że coś takiego miało miejsce? Chodzi o doświadczenia Pana(i) rodziny, przyjaciół, znajomych, nie zaś o sytuacje, które zna Pan(i) wyłącznie z doniesień medialnych.

Osobiste doświadczenie błędów medycznych

Ogólnie rzecz biorąc, jak często, Pana(i) zdaniem, lekarze lub inny personel, z którym miał(a) Pan(i) styczność, mylili się czy też popełniali błędy badając i lecząc Pana(i)a?

Czy, ogólnie rzecz biorąc, Pana(i) zdaniem, przedstawiciele personelu medycznego – lekarze, pielęgniarki i inni – popełniają błędy często czy też rzadko?

Kiedy lekarz określa stan Pana(i) zdrowia i leczenie, to czy, Pana(i) zdaniem, ważne jest, aby zasięgać dodatkowej opinii u innego lekarza, czy też nie jest to ważne?

Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często – ogólnie rzecz biorąc: stara się Pan(i) uzyskać dodatkową opinię od innego lekarza?

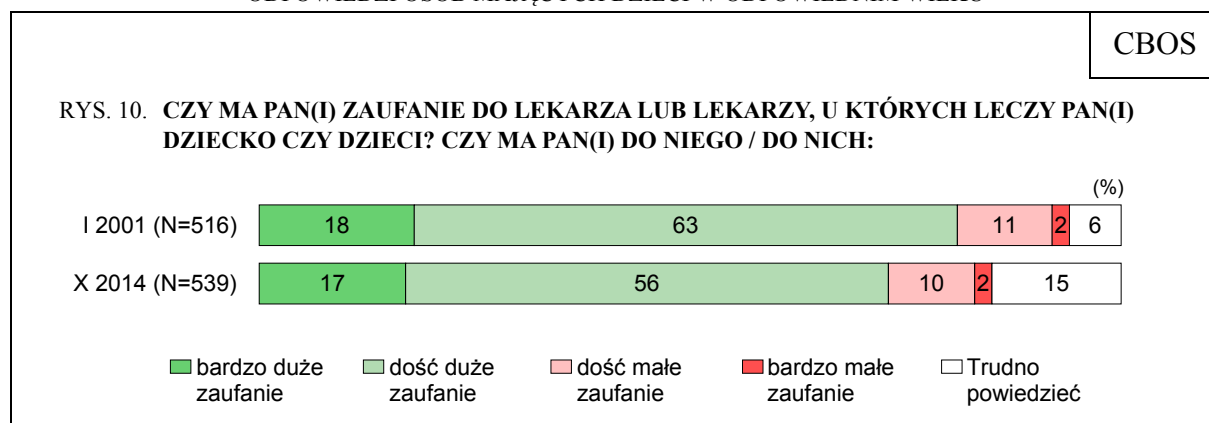

Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często – ogólnie rzecz biorąc – szuka Pan(i) informacji o tej chorobie, leczeniu czy lekarstwach w książkach, czasopiśmie, w internecie lub jeszcze gdzie indziej?

Również zdecydowana większość respondentów będących rodzicami darzy zaufaniem lekarzy, u których leczy swoje dzieci (73%), a jedynie co ósmy (12%) deklaruje wobec nich nieufność (12%). Zwraca uwagę fakt, że badani mają większą trudność z określeniem zaufania do lekarzy swoich dzieci niż do własnych – o czym świadczy stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” (15%). W porównaniu z rokiem 2011 rejestrujemy pewien spadek zaufania do lekarzy dzieci – wprawdzie w zasadzie nie zmienił się odsetek badanych darzących ich niewielkim zaufaniem (12% obecnie wobec 13%), lecz zmniejszył się odsetek deklarujących wobec nich duże zaufanie (z 81% do 73%).

ODPOWIEDZI OSÓB MAJĄCYCH DZIECI W ODPOWIEDNIM WIEKU

Podobnie jak w przypadku zaufania do własnych lekarzy, zaufanie do lekarzy zajmujących się dziećmi zależne jest w pewnej mierze od doświadczeń związanych z błędami medycznymi. Respondenci, którzy zetknęli się w swoim otoczeniu z błędami medycznymi bądź którzy sami ich doświadczyli, oraz ci, których dzieci były źle leczone, a także przekonani, że personel medyczny często popełnia błędy, mają stosunkowo małe zaufanie do lekarzy, u których leczone są ich własne dzieci.

RYS. 11. ODSETKI BADANYCH DARZĄCYCH ZAUFANIEM LEKARZY, U KTÓRYCH LECZĄ SWOJE DZIECI (N=539)

Zdarza się, że w toku leczenia popełniony zostaje błąd albo występuje brak staranności i niedbalstwo, co powoduje uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Czy osobiście spotkał(a) się Pan(i) kiedykolwiek z takim błędem w leczeniu pacjenta lub brakiem należytej staranności albo podejrzewał(a) Pan(i), że coś takiego miało miejsce? Chodzi o doświadczenia Pana(i) rodziny, przyjaciół, znajomych, nie zaś o sytuacje, które zna Pan(i) wyłącznie z doniesień medialnych.

Osobiste doświadczenie błędów medycznych

Proszę powiedzieć, czy kiedykolwiek zdarzyły się przypadki pomyłek i błędów w związku z leczeniem lub z diagnozą stanu zdrowia Pana(i) dzieci?

Ogólnie rzecz biorąc, jak często, Pana(i) zdaniem, lekarze lub inny personel, z którym miał(a) Pan(i) styczność, mylili się czy też popełniali błędy badając i lecząc Pana(i)a?

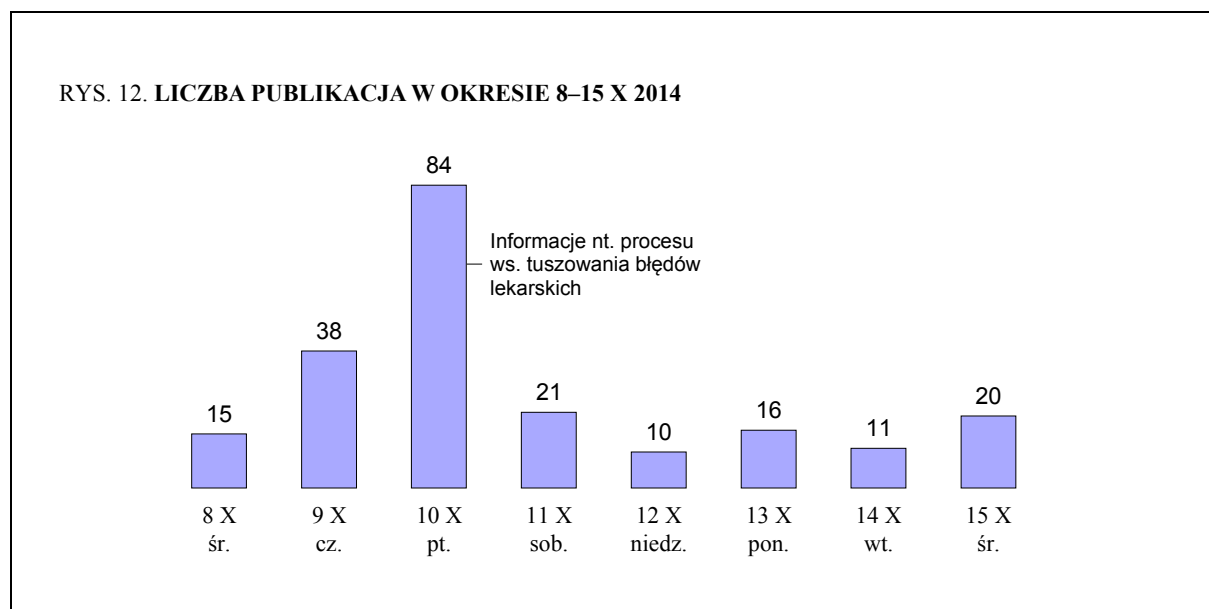

Czy, ogólnie rzecz biorąc, Pana(i) zdaniem, przedstawiciele personelu medycznego – lekarze, pielęgniarki i inni – popełniają błędy często czy też rzadko?

INTERNET O BŁĘDACH MEDYCZNYCH⁶

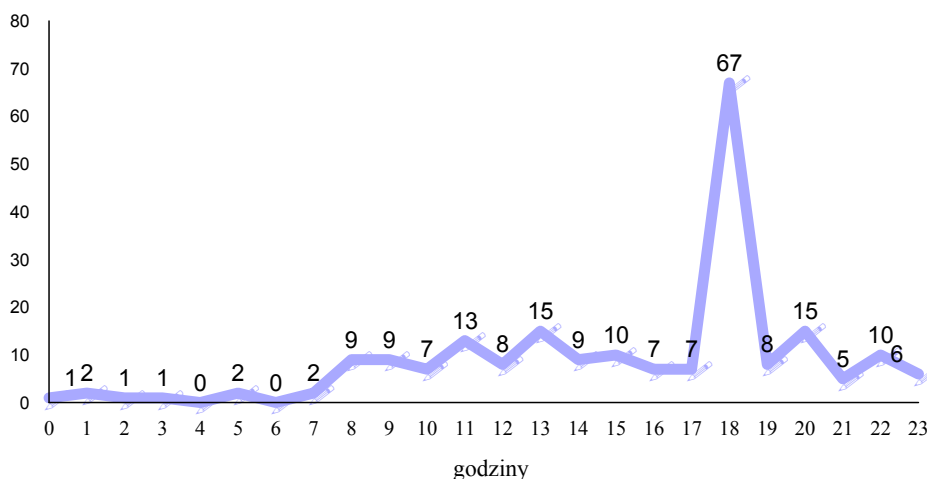
Od początku poprzedniej dekady nastąpił w Polsce spektakularny wzrost liczby internautów. Obecnie stanowią oni około dwóch trzecich dorosłych. Dla znacznej części społeczeństwa internet stał się więc nie tylko kanałem, poprzez który uzyskują informacje i korzystają z tradycyjnych mediów – np. czytają online prasę (37%), słuchają w sieci radia (21%) czy oglądają telewizję (30%) – ale także platformą komunikacji z innymi użytkownikami. Umożliwia ona generowanie treści i ich przekazywanie. Służą temu w znacznej mierze portale społecznościowe, na których zarejestrowanych jest dwie piąte Polaków (39%), a także fora internetowe – regularnie wypowiada się tu co piąty dorosły (21%). Mając na uwadze rosnącą popularność internetu, za istotne uznaliśmy uzupełnienie analizy o treści związane z błędami medycznymi, opublikowane w sieci w okresie, gdy realizowany był nasz sondaż. Rozdział „Internet o błędach medycznych” powstał we współpracy z firmą Newspoint, a wykorzystane w nim dane pochodzą z systemu Newspoint, monitorującego prawie 6 tys. portali polskich i blisko 100 tys. zagranicznych.

⁶ Rozdział „Internet o błędach medycznych” został opracowany przez Aleksandrę Rusin (Newspoint).

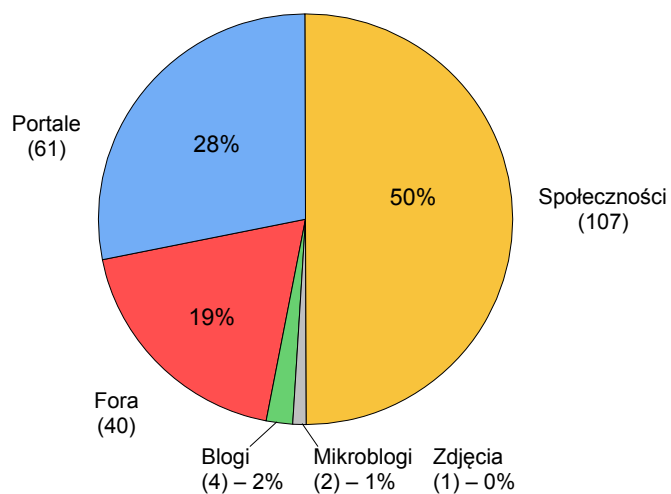
W badanym okresie na portalach i w serwisach społecznościowych pojawiło się 215 materiałów na temat błędów lekarskich i błędnych diagnoz. Najwięcej wpisów pojawiło się w piątek, najmniej zaś w niedzielę.

RYS. 13. LICZBA PUBLIKACJI W ROZKŁADZIE DOBOWYM

Główna aktywność internautów skupiała się pomiędzy 8 rano a północą, z czego zdecydowanie najwięcej publikacji skoncentrowało się wokół godziny 18.

RYS. 14. TYPY ŹRÓDEŁ INTERNETOWYCH

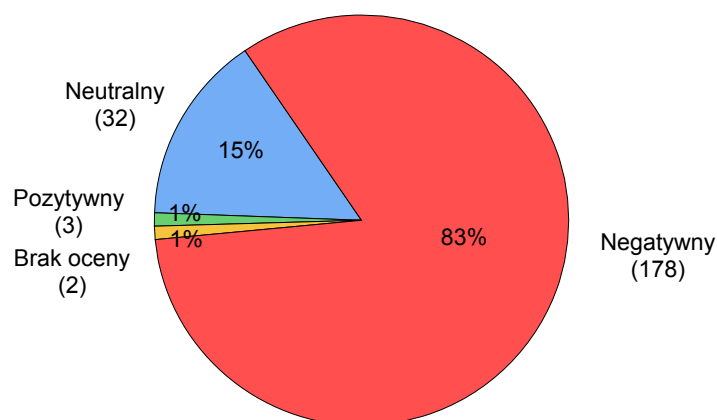
Większość publikacji pojawiła się na forach (19%) i w społecznościach (50%), czyli najbardziej interaktywnych kanałach komunikacji, gdzie użytkownicy mogli wymieniać się swoimi doświadczeniami i opiniami. Duże znaczenie odgrywają w tej materii również portale, gdzie publikowane są artykuły o domniemanych i udowodnionych przypadkach błędnej diagnozy.

NAJPOPULARNIEJSZE SERWISY

	Nazwa serwisu	Liczba publikacji
1	Facebook	106
2	echodnia.eu	12
3	forum.mamazone.pl	5
4	gazeta.pl	4
5	wizaz.pl	4
6	Gazeta Wroclawska	4
7	Radio Szczecin	3
8	Wirtualna Polska	3

W zestawieniu zostały ujęte tylko te serwisy, na których pojawiły co najmniej 3 publikacje. Mamy tu do czynienia głównie ze stronami ogólnotematycznymi (Wirtualna Polska, Echo Dnia, Gazeta.pl, Wizaz), regionalnymi (Gazeta Wroclawska, Radio Szczecin) oraz forami i serwisami społecznościowymi (mamazone.pl i Facebook).

RYS. 15. WYDŹWIĘK PUBLIKACJI INTERNETOWYCH DOTYCZĄCYCH BADAŃ LEKARSKICH (8-15 X 2014)

Spośród wszystkich publikacji 98% miało charakter negatywny lub neutralny. Jedynie 3 materiały miały wydźwięk pozytywny, co pokazuje, jak źle odbierane są wszelkie zjawiska

związane z popełnianiem błędów przez lekarzy. Wynika to z faktu, że zawód lekarza uznawany jest za zawód społecznego zaufania oraz że pomyłki lekarzy uderzają w ważne dla ludzi wartości – zdrowie i życie.

Wprawdzie znaczna grupa respondentów zetknęła się w swoim otoczeniu z błędami medycznymi, co trzeci deklaruje, że sam ich doświadczył, a większości zdarza się zasięgać dodatkowej opinii u innego lekarza i szukać informacji o chorobach i leczeniu w różnych źródłach, to jednak zdecydowana większość ankietowanych ufa swoim lekarzom. Jednocześnie ogromna większość wyraża pozytywne opinie na temat jakości pracy personelu medycznego, z którym miała styczność, twierdząc, że nigdy bądź bardzo rzadko pracownicy służby zdrowia popełniali błędy.

W ciągu ostatnich kilkunastu lat dokonały się jednak w tym zakresie dość znaczące zmiany. Polacy częściej dostrzegają błędy medyczne w leczeniu, przywiązują większą niż przed laty wagę do zasięgnięcia dodatkowych opinii, częściej też weryfikują postawione diagnozy i zaproponowane metody leczenia w innych źródłach.

Niewątpliwie istotnym i wciąż zyskującym na znaczeniu źródłem pozyskiwania i wymiany informacji – w tym również na tematy medyczne – jest internet, co potwierdzają wyniki naszego badania.

Opracowała
Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

A N E K S

Tabela 1

		Zdarza się, że w toku leczenia popełniony zostaje błąd albo występuje brak staranności i niedbalstwo, co powoduje uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Czy osobiście spotkał(a) się Pan(i) kiedykolwiek z takim błędem w leczeniu pacjenta lub brakiem należytej staranności albo podejrzewał(a) Pan(i), że coś takiego miało miejsce? Chodzi o doświadczenia Pana(i) rodziny, przyjaciół, znajomych, nie zaś o sytuacje, które zna Pan(i) wyłącznie z doniesień medialnych.			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		41	58	1	917
Płeć	Mężczyźni	45	54	1	444
	Kobiety	38	61	1	473
Wiek	18–24 lata	53	46	1	103
	25–34	46	54	1	183
	35–44	44	55	1	162
	45–54	39	61	1	143
	55–64	41	58	1	161
	65 lat i więcej	29	68	2	165
Miejsce zamieszkania	Wieś	36	63	1	363
	Miasto do 19 999	41	59		129
	20 000 – 99 999	44	54	2	177
	100 000 – 499 999	47	52	1	160
	500 000 i więcej mieszk.	48	49	3	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	29	68	3	189
	Zasadnicze zawodowe	37	62	1	225
	Średnie	45	55	1	282
	Wyższe	51	48	1	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	47		98
	Średni personel, technicy	48	52		39
	Pracownicy adm.-biurowi	52	48		48
	Pracownicy usług	33	67		60
	Robotnicy wykwalifikowani	36	62	2	100
	Robotnicy niewykwalifik.	46	54		50
	Rolnicy	45	55		35
	Pracujący na własny rach.	61	35	4	39
	Bezrobotni	44	56		74
	Emeryci	32	66	2	210
	Renciści	30	69	1	58
	Uczniowie i studenci	48	50	2	59
	Gospodynie domowe i inni	39	58	3	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	45	55		128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	43	57		69
	sekt. pryw. poza rolnict.	47	51	1	251
	prywatnym gosp. rolnym	46	52	2	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	44	53	3	88
	501–750	41	59		91
	751–1000	43	55	2	151
	1001–1500	42	58		151
	Powyżej 1500 zł	45	54	0	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	52	46	3	113
	Średnie	40	60	1	398
	Dobre	40	59	1	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	28	72		54
	Raz w tygodniu	41	58	2	384
	1–2 razy w miesiącu	41	59		165
	Kilka razy w roku	45	54	1	203
	W ogóle nie uczestniczy	41	56	3	109
Poglądy polityczne	Lewica	41	58	2	149
	Centrum	40	59	1	291
	Prawica	45	54	1	280
	Trudno powiedzieć	39	60	2	197

Tabela 2

		Osobiste doświadczenie błędów medycznych		Liczba osób
		TAK	NIE	
		%	%	
Ogółem		33	67	919
Płeć	Mężczyźni	35	65	445
	Kobiety	31	69	474
Wiek	18–24 lata	30	70	103
	25–34	42	58	183
	35–44	35	65	162
	45–54	33	67	144
	55–64	25	75	162
	65 lat i więcej	28	72	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	73	364
	Miasto do 19 999	29	71	130
	20 000 – 99 999	30	70	177
	100 000 – 499 999	43	57	160
	500 000 i więcej mieszk.	51	49	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	19	81	190
	Zasadnicze zawodowe	27	73	225
	Średnie	35	65	283
	Wyższe	47	53	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	51	49	98
	Średni personel, technicy	32	68	39
	Pracownicy adm.-biurowi	54	46	48
	Pracownicy usług	24	76	60
	Robotnicy wykwalifikowani	28	72	100
	Robotnicy niewykwalifik.	28	72	50
	Rolnicy	15	85	35
	Pracujący na własny rach.	43	57	39
	Bezrobotni	39	61	74
	Emeryci	27	73	212
	Renciści	22	78	58
	Uczniowie i studenci	30	70	59
	Gospodynie domowe i inni	34	66	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	36	64	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	29	71	69
	sekt. prywat. poza rolnict.	41	59	251
	prywatnym gosp. rolnym	25	75	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	31	69	88
	501–750	30	70	91
	751–1000	30	70	151
	1001–1500	29	71	152
	Powyżej 1500 zł	35	65	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	45	55	114
	Średnie	30	70	399
	Dobre	32	68	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	34	66	54
	Raz w tygodniu	32	68	384
	1–2 razy w miesiącu	28	72	165
	Kilka razy w roku	32	68	203
	W ogóle nie uczestniczy	41	59	109
Poglądy polityczne	Lewica	31	69	149
	Centrum	33	67	292
	Prawica	36	64	281
	Trudno powiedzieć	29	71	197

Tabela 3

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, Pana(i) zdaniem, przedstawiciele personelu medycznego – lekarze, pielęgniarki i inni – popełniają błędy często czy też rzadko?			Liczba osób
		Często	Rzadko	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		16	71	13	916
Płeć	Mężczyźni	13	75	12	445
	Kobiety	19	68	13	471
Wiek	18–24 lata	12	85	3	103
	25–34	17	74	8	183
	35–44	25	67	8	162
	45–54	16	75	9	142
	55–64	15	65	20	162
	65 lat i więcej	10	65	24	165
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	73	11	363
	Miasto do 19 999	14	70	15	129
	20 000 – 99 999	17	70	13	177
	100 000 – 499 999	19	65	16	159
	500 000 i więcej mieszk.	16	75	9	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	12	67	20	187
	Zasadnicze zawodowe	19	70	11	225
	Średnie	14	74	12	283
	Wyższe	19	72	10	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	19	73	9	98
	Średni personel, technicy	18	74	8	39
	Pracownicy adm.-biurowi	24	61	14	48
	Pracownicy usług	12	79	10	60
	Robotnicy wykwalifikowani	22	70	9	100
	Robotnicy niewykwalifik.	14	78	8	49
	Rolnicy	14	76	10	35
	Pracujący na własny rach.	18	71	11	39
	Bezrobotni	16	78	6	74
	Emeryci	12	65	23	211
	Renciści	8	73	19	58
	Uczniowie i studenci	18	79	3	59
	Gospodynie domowe i inni	24	58	18	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	19	71	10	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	11	70	19	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	19	76	5	250
	prywatnym gosp. rolnym	19	66	15	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	23	60	17	88
	501–750	19	77	5	91
	751–1000	16	72	12	150
	1001–1500	15	72	13	152
	Powyżej 1500 zł	10	80	11	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	23	61	16	112
	Średnie	14	70	16	397
	Dobre	16	75	9	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	14	72	14	54
	Raz w tygodniu	19	69	12	382
	1–2 razy w miesiącu	15	72	13	164
	Kilka razy w roku	14	74	12	203
	W ogóle nie uczestniczy	13	73	14	109
Poglądy polityczne	Lewica	14	75	11	149
	Centrum	15	77	9	291
	Prawica	15	73	12	281
	Trudno powiedzieć	20	57	22	195

Tabela 4

		Kiedy lekarz określa stan Pana(i) zdrowia i leczenie, to czy Pana(i) zdaniem, ważne jest, aby zasięgać dodatkowej opinii u innego lekarza, czy też nie jest to ważne?			Liczba osób
		Jest to ważne	Nie jest to ważne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		55	38	7	917
Płeć	Mężczyźni	49	43	7	445
	Kobiety	60	34	7	472
Wiek	18-24 lata	49	44	7	103
	25-34	61	31	8	183
	35-44	65	31	5	162
	45-54	55	40	5	143
	55-64	54	36	10	162
	65 lat i więcej	42	52	7	165
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	44	6	363
	Miasto do 19 999	53	39	8	129
	20 000 – 99 999	55	39	6	177
	100 000 – 499 999	62	32	6	160
	500 000 i więcej mieszk.	58	27	15	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	35	53	11	188
	Zasadnicze zawodowe	49	46	5	225
	Średnie	58	36	6	283
	Wyższe	72	21	7	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	69	20	11	98
	Średni personel, technicy	57	39	4	39
	Pracownicy adm.-biurowi	81	15	5	48
	Pracownicy usług	59	30	11	60
	Robotnicy wykwalifikowani	49	46	5	100
	Robotnicy niewykwalifik.	47	50	3	49
	Rolnicy	47	47	6	35
	Pracujący na własny rach.	70	24	6	39
	Bezrobotni	57	42	1	74
	Emeryci	45	47	8	211
	Renciści	46	47	7	58
	Uczniowie i studenci	49	42	9	59
	Gospodynie domowe i inni	59	30	10	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	72	25	3	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	50	40	10	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	58	34	8	250
	prywatnym gosp. rolnym	54	44	2	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	52	41	6	88
	501-750	50	46	4	91
	751-1000	55	35	10	150
	1001-1500	46	45	8	152
	Powyżej 1500 zł	64	35	2	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	54	40	7	114
	Średnie	54	39	7	397
	Dobre	56	37	7	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	56	39	5	54
	Raz w tygodniu	52	43	5	383
	1-2 razy w miesiącu	62	31	8	164
	Kilka razy w roku	58	35	7	203
	W ogóle nie uczestniczy	47	40	13	109
Poglądy polityczne	Lewica	55	41	4	149
	Centrum	53	42	5	292
	Prawica	54	39	7	281
	Trudno powiedzieć	58	31	12	195

Tabela 5

		Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często – ogólnie rzecz biorąc – stara się Pan(i) uzyskać dodatkową opinię od innego lekarza?				Liczba osób
		Zawsze	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		41	20	37	2	917
Płeć	Mężczyźni	36	22	40	1	445
	Kobiety	45	18	35	2	472
Wiek	18–24 lata	33	33	31	3	103
	25–34	51	22	28		183
	35–44	49	21	29	1	162
	45–54	42	14	41	3	144
	55–64	37	18	42	3	162
	65 lat i więcej	30	15	53	2	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	37	18	44	2	362
	Miasto do 19 999	37	20	42	2	130
	20 000 – 99 999	40	21	37	2	177
	100 000 – 499 999	53	20	26	1	160
	500 000 i więcej mieszk.	45	24	27	4	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	21	17	58	3	188
	Zasadnicze zawodowe	33	16	50	2	225
	Średnie	46	24	29	1	283
	Wyższe	60	21	17	2	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	61	24	14	1	98
	Średni personel, technicy	40	25	35		39
	Pracownicy adm.-biurowi	73	12	13	2	48
	Pracownicy usług	35	31	31	3	60
	Robotnicy wykwalifikowani	35	20	43	1	100
	Robotnicy niewykwalifik.	27	20	49	4	50
	Rolnicy	43	20	34	4	35
	Pracujący na własny rach.	60	19	22		39
	Bezrobotni	45	13	42		74
	Emeryci	31	16	50	3	210
	Renciści	37	14	50		58
	Uczniowie i studenci	29	34	33	4	59
	Gospodynie domowe i inni	40	19	39	2	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	50	23	26	1	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	41	30	27	3	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	46	19	32	2	251
	prywatnym gosp. rolnym	46	15	39		39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	37	16	47		88
	501–750	38	17	44		91
	751–1000	43	16	38	2	150
	1001–1500	33	23	42	1	151
	Powyżej 1500 zł	50	16	32	2	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	35	17	47	1	114
	Średnie	38	20	40	2	397
	Dobre	45	21	32	2	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	48	14	38		54
	Raz w tygodniu	44	16	39	1	383
	1–2 razy w miesiącu	36	23	35	6	165
	Kilka razy w roku	38	25	36	1	203
	W ogóle nie uczestniczy	38	21	40	1	109
Poglądy polityczne	Lewica	39	19	42		149
	Centrum	42	23	32	3	292
	Prawica	44	17	38	1	281
	Trudno powiedzieć	37	20	41	2	195

Tabela 6

		Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często – ogólnie rzecz biorąc – szuka Pan(i) informacji o tej chorobie, leczeniu czy lekarstwach w książkach, czasopiśmie, w internecie lub jeszcze gdzie indziej?				Liczba osób
		Zawsze	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		56	13	30	1	918
Płeć	Mężczyźni	48	15	37	0	445
	Kobiety	63	12	24	1	473
Wiek	18–24 lata	64	15	21		103
	25–34	70	11	19		183
	35–44	65	14	21		162
	45–54	55	15	28	2	144
	55–64	45	13	40	2	162
	65 lat i więcej	35	13	51	1	165
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	16	36	0	363
	Miasto do 19 999	53	13	34	1	130
	20 000 – 99 999	60	11	28	1	177
	100 000 – 499 999	69	12	19	0	160
	500 000 i więcej mieszk.	58	14	27	2	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	33	11	55	1	189
	Zasadnicze zawodowe	45	18	36	1	225
	Średnie	64	14	21	1	283
	Wyższe	75	10	15	0	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	83	4	12	1	98
	Średni personel, technicy	67	17	15	2	39
	Pracownicy adm.-biurowi	84	6	10		48
	Pracownicy usług	52	26	21	1	60
	Robotnicy wykwalifikowani	52	18	30		100
	Robotnicy niewykwalifik.	46	16	36	2	50
	Rolnicy	52	14	35		35
	Pracujący na własny rach.	56	15	27	2	39
	Bezrobotni	61	7	32		74
	Emeryci	39	11	49	1	211
	Renciści	38	22	40		58
	Uczniowie i studenci	73	14	13		59
	Gospodynie domowe i inni	52	19	27	2	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	12	15	1	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	62	11	25	1	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	59	15	25	1	251
	prywatnym gosp. rolnym	46	19	35		39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	61	12	27		88
	501–750	58	14	29		91
	751–1000	53	15	31	1	150
	1001–1500	48	16	34	1	152
	Powyżej 1500 zł	63	10	26	1	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	51	15	34	1	114
	Średnie	53	12	33	1	398
	Dobre	59	14	26	1	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	61	11	28		54
	Raz w tygodniu	53	14	32	1	383
	1–2 razy w miesiącu	59	12	28	1	165
	Kilka razy w roku	56	14	29	1	203
	W ogóle nie uczestniczy	56	13	31		109
Poglądy polityczne	Lewica	54	14	32		149
	Centrum	59	13	26	1	292
	Prawica	54	15	31	0	281
	Trudno powiedzieć	53	11	34	2	196

Tabela 7

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie do lekarzy, których porady Pan(i) zasięga, czy też u których się Pan(i) leczy? Czy ma Pan(i) do lekarzy:			Liczba osób
		duże zaufanie	małe zaufanie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		78	19	3	916
Płeć	Mężczyźni	77	21	2	444
	Kobiety	78	18	4	472
Wiek	18–24 lata	76	23	1	103
	25–34	82	18		183
	35–44	70	24	5	162
	45–54	74	22	4	142
	55–64	78	17	5	162
	65 lat i więcej	83	13	3	165
Miejsce zamieszkania	Wieś	79	17	3	363
	Miasto do 19 999	77	20	3	128
	20 000 – 99 999	74	23	3	177
	100 000 – 499 999	76	20	3	160
	500 000 i więcej mieszk.	79	18	3	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	79	15	5	188
	Zasadnicze zawodowe	74	22	3	224
	Średnie	78	20	2	283
	Wyższe	79	18	3	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	74	20	6	98
	Średni personel, technicy	83	15	2	39
	Pracownicy adm.-biurowi	71	27	2	48
	Pracownicy usług	76	21	3	60
	Robotnicy wykwalifikowani	84	15	1	99
	Robotnicy niewykwalifik.	68	25	7	49
	Rolnicy	76	18	6	35
	Pracujący na własny rach.	74	26		39
	Bezrobotni	69	29	2	74
	Emeryci	82	14	4	211
	Renciści	84	14	1	58
	Uczniowie i studenci	75	25		59
	Gospodynie domowe i inni	74	22	5	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	74	24	2	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	73	19	8	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	78	20	2	249
	prywatnym gosp. rolnym	70	24	6	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	71	24	5	88
	501–750	74	25	1	91
	751–1000	76	21	3	150
	1001–1500	77	19	4	152
	Powyżej 1500 zł	83	15	3	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	68	26	6	114
	Średnie	77	19	4	396
	Dobre	80	18	2	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	86	14		54
	Raz w tygodniu	79	18	3	383
	1–2 razy w miesiącu	74	22	3	164
	Kilka razy w roku	78	18	5	202
	W ogóle nie uczestniczy	73	24	3	109
Poglądy polityczne	Lewica	82	16	2	147
	Centrum	81	17	3	292
	Prawica	77	21	2	281
	Trudno powiedzieć	71	23	7	195

Tabela 8

		Ogólnie rzecz biorąc, jak często, Pana(i) zdaniem, lekarze lub inny personel, z którym miał(a) Pan(i) styczność, mylili się czy też popełniali błędy badając i lecząc Pana(i)a?				Liczba osób
		Często lub czasem	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		14	31	51	5	917
Płeć	Mężczyźni	14	31	49	5	445
	Kobiety	13	30	52	5	472
Wiek	18–24 lata	19	25	52	3	103
	25–34	17	36	46	1	183
	35–44	18	36	42	4	162
	45–54	12	37	45	6	144
	55–64	11	25	55	9	162
	65 lat i więcej	7	23	64	6	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	12	28	56	5	363
	Miasto do 19 999	14	31	51	4	129
	20 000 – 99 999	14	32	50	5	177
	100 000 – 499 999	22	30	43	5	160
	500 000 i więcej mieszk.	7	42	46	4	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	9	18	66	7	189
	Zasadnicze zawodowe	14	26	56	4	225
	Średnie	13	35	46	5	283
	Wyższe	18	40	38	4	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	46	34	4	98
	Średni personel, technicy	15	31	47	7	39
	Pracownicy adm.-biurowi	30	32	36	3	48
	Pracownicy usług	13	22	57	8	60
	Robotnicy wykwalifikowani	9	32	55	3	100
	Robotnicy niewykwalifik.	16	33	51		50
	Rolnicy	4	30	60	6	35
	Pracujący na własny rach.	22	46	22	10	39
	Bezrobotni	11	35	52	1	74
	Emeryci	7	25	61	7	210
	Renciści	18	30	49	3	58
	Uczniowie i studenci	25	20	52	3	59
	Gospodynie domowe i inni	16	26	53	5	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	18	38	39	5	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9	29	57	6	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	17	37	43	3	251
	prywatnym gosp. rolnym	10	31	54	6	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	15	27	55	3	88
	501–750	12	35	51	2	91
	751–1000	16	28	52	4	150
	1001–1500	11	32	54	4	151
	Powyżej 1500 zł	10	34	49	7	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	22	25	47	6	114
	Średnie	13	33	49	5	398
	Dobre	13	30	53	4	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	29	51	7	54
	Raz w tygodniu	13	30	51	5	383
	1–2 razy w miesiącu	13	35	50	3	165
	Kilka razy w roku	14	30	51	5	203
	W ogóle nie uczestniczy	15	29	50	5	109
Poglądy polityczne	Lewica	9	34	52	4	149
	Centrum	13	28	57	3	292
	Prawica	13	36	45	5	281
	Trudno powiedzieć	19	25	48	8	195

Tabela 9

		Czy ma Pan(i) zaufanie do lekarza lub lekarzy, u których leczy Pan(i) dziecko czy dzieci? Czy ma Pan(i) do niego / do nich:			Liczba osób
		Duże zaufanie	Małe zaufanie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		73	12	15	539
Płeć	Mężczyźni	70	14	16	239
	Kobiety	74	11	14	300
Wiek	18–24 lata	41	5	55	20
	25–34	81	10	9	126
	35–44	76	19	5	139
	45–54	75	12	13	100
	55–64	62	14	24	79
	65 lat i więcej	67	6	27	75
Miejsce zamieszkania	Wieś	73	15	12	219
	Miasto do 19 999	71	15	15	72
	20 000 – 99 999	69	11	21	112
	100 000 – 499 999	74	9	17	89
	500 000 i więcej mieszk.	79	8	13	47
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	76	7	18	81
	Zasadnicze zawodowe	67	17	16	146
	Średnie	73	10	17	162
	Wyższe	75	13	12	150
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	84	8	7	68
	Średni personel, technicy	84	3	13	27
	Pracownicy adm.-biurowi	65	19	15	34
	Pracownicy usług	74	12	14	42
	Robotnicy wykwalifikowani	71	14	15	71
	Robotnicy niewykwalifik.	72	16	12	32
	Rolnicy	83	17		24
	Pracujący na własny rach.	74	24	3	30
	Bezrobotni	71	14	15	44
	Emeryci	62	9	28	102
	Renciści	70	8	22	25
	Uczniowie i studenci	26		74	4
	Gospodynie domowe i inni	79	14	7	35
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	79	9	12
spółce właścicieli prywatnych i państwa		79	10	11	52
sekt. pryw. poza rolnict.		72	17	11	163
prywatnym gosp. rolnym		77	20	3	31
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	74	14	12	67
	501–750	75	18	7	57
	751–1000	69	15	16	90
	1001–1500	75	7	18	78
	Powyżej 1500 zł	68	12	20	98
Ocena własnych war. mater.	Złe	65	19	17	62
	Średnie	69	13	18	232
	Dobre	78	10	12	245
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	76	8	16	27
	Raz w tygodniu	75	10	15	227
	1–2 razy w miesiącu	68	21	11	107
	Kilka razy w roku	75	11	14	116
	W ogóle nie uczestniczy	63	11	26	63
Poglądy polityczne	Lewica	77	5	18	104
	Centrum	76	12	13	164
	Prawica	69	19	13	149
	Trudno powiedzieć	69	12	20	122

Tabela 10

		Czy kiedykolwiek Panu(i) zdarzyły się przypadki pomyłek i błędów w związku z leczeniem lub z diagnozą stanu zdrowia Pana(i) dzieci?			Liczba osób
		Tak, coś takiego zdarzyło mi się osobiście	Nie, nic takiego mi się osobiście nie zdarzyło	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		23	74	3	612
Płeć	Mężczyźni	21	76	4	263
	Kobiety	25	73	2	350
Wiek	18–24 lata	19	81		5
	25–34	40	59	1	112
	35–44	31	67	2	138
	45–54	19	80	2	111
	55–64	16	79	4	123
	65 lat i więcej	10	85	5	124
Miejsce zamieszkania	Wieś	19	80	1	242
	Miasto do 19 999	24	74	1	87
	20 000 – 99 999	17	76	6	123
	100 000 – 499 999	33	61	5	103
	500 000 i więcej mieszk.	32	64	4	57
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	9	87	3	102
	Zasadnicze zawodowe	20	79	1	168
	Średnie	22	76	2	185
	Wyższe	37	58	5	158
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	41	54	5	71
	Średni personel, technicy	33	58	9	31
	Pracownicy adm.-biurowi	51	47	2	35
	Pracownicy usług	16	84		42
	Robotnicy wykwalifikowani	27	72	1	69
	Robotnicy niewykwalifik.	21	79		34
	Rolnicy	21	76	3	22
	Pracujący na własny rach.	32	65	3	29
	Bezrobotni	20	80		43
	Emeryci	12	83	5	164
	Renciści	8	92		33
	Uczniowie i studenci		100		2
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	18	82		39
	inst. państw., publicznej	26	71	3	95
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	38	57	5	50
	sekt. prywat. poza rolnict.	33	66	1	168
Dochody na jedną osobę	prywatnym gosp. rolnym	24	73	3	25
	Do 500 zł	18	81	1	68
	501–750	23	74	2	62
	751–1000	24	75	1	105
	1001–1500	25	74	1	99
Ocena własnych war. mater.	Powyżej 1500 zł	24	71	5	124
	Złe	21	78	1	77
	Średnie	21	75	4	269
Udział w prakt. religijnych	Dobre	25	72	3	267
	Kilka razy w tygodniu	32	62	7	37
	Raz w tygodniu	21	77	3	264
	1–2 razy w miesiącu	29	70	1	116
	Kilka razy w roku	24	73	3	134
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	14	81	5	60
	Lewica	22	75	3	117
	Centrum	21	78	1	183
	Prawica	27	69	4	179
	Trudno powiedzieć	22	74	4	134